

Študijski programi oziroma smeri
Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

SPLOŠNO JEZIKOSLOVJE

Oddelek za
primerjalno in
splošno jezikoslovje

UNIVERZA
V LJUBLJANI

FF

Filozofska
fakulteta

Podatki o programu

Naziv: prvostopenjski dvopredmetni študijski program Splošno jezikoslovje

Trajanje: 3 leta

Točke: 180 kreditnih točk po ECTS

Pri dvopredmetnem študijskem programu je nujna povezava z drugim dvopredmetnim študijskim programom oziroma dvopredmetno smerjo.

Opis programa

Prvo vprašanje, ki ga prijatelji zastavijo novopečenemu splošnemu jezikoslovcu, se običajno glasi: »Kateri jezik pa študiraš?« Odgovor: »Nobenega. Vse.« Je že res, da posvečamo posebno pozornost našemu maternemu jeziku, slovenščini. Je tudi res, da študente in študentke, ki kot drugi predmet študirajo nek jezik, spodbujamo, da s spoznanimi splošnojezikoslovnimi orodji razmišljajo tudi o njem. Še več, program vsebuje študij osnov izbranega neindoevropskega jezika (na voljo so madžarščina, kitajščina in japonsščina), ki širi obzorje z vpogledom v jezik, v mnogih pogledih precej drugačen od naše materinščine. Vendar se splošni jezikoslovec ne omejuje na nek specifični jezik, saj ga bolj kot katerikoli specifični jezik zanima človeška *jezikovna zmožnost* – zmožnost, vrojena vsakemu posamezniku, ki ljudi loči od vseh drugih bioloških vrst.

O naravnem človeškem jeziku splošni jezikoslovci razmišljamo iz vseh možnih zornih kotov. Osnovo programa tvorijo predmeti sinhronega teoretičnega jezikoslovja, pri katerih spoznavamo temeljne jezikovne ravnine: *fonetika* proučuje izgovor, zaznavo in akustično podobo glasov, tesno povezana *fonologija* pa sistem, ki ga tvorijo; *morfologija* zanima, kako pomenonosne delčke besed zlagamo v besede, *skladnja*, kako besede zlagamo v stavke, *semantika* pa se ukvarja s pomenom tako ustvarjenih enot. V teoretičnem delu programa pokukamo tudi v diahrono jezikoslovje, ki proučuje, kako se jeziki spreminjajo – če želite izvedeti vse o tem vidiku jezika, vpišite (tudi) primerjalno jezikoslovje na istem oddelku.

Dobršen delež programa je posvečen uporabnemu jezikoslovju, kot imenujemo krovno področje, katerega raznolika podpodročja povezujejo jezikoslovje z drugimi vedami in tehnologijami. *Psiholingvistika* se med drugim ukvarja z usvajanjem jezika v otroštvu in govornimi motnjami, ki se lahko pri tem pojavijo. Sorodna *neurolingvistika* si pri proučevanju procesiranja jezika in razumevanju jezikovnih okvar pomaga tudi z modernimi tehnikami slikanja možganov. *Sociolingvistika* proučuje družbene vidike jezika, recimo jezikovno razslojenost in jezike v stiku. Pri *računalniškem jezikoslovju* se naučimo, kako lahko pri obdelavi in analizi jezikovnih virov uporabimo moderno informacijsko tehnologijo.

Nekateri študenti in študentke splošnega jezikoslovja že med študijem sodelujejo pri raznih jezikoslovnih oz. z jezikoslovjem povezanih projektih. Drugi se en semester odpravijo v tujino – oddelek ima vzpostavljene mnoge povezave za izmenjave študentov in študentk. Tretje zaneso v tujino po opravljenem študiju – na doktorski študij ali celo na delo na eni od mnogih tujih univerz, kjer gojijo jezikoslovje. Nekateri tudi ostanejo doma ali zavijejo v nejezikoslovne vode. Ne vemo, kakšna bo tvoja pot; gotovo je le, da te bomo člani Oddelka za primerjalno in splošno jezikoslovje spodbujali, da stopiš nanjo, in ti pri hoji po njej po najboljših močeh svetovale in stali ob strani.

Predmetnik

	predavanja	vaje	seminar	skupaj	kreditne točke
1. letnik					
1. semester					
1. Pregled splošnega jezikoslovja	30		30	60	6
2. Pregled uporabnega jezikoslovja	30		30	60	6
3. Neindoevropski jezik 1 (I)	30	30		60	3
2. semester					
4. Fonetika in fonologija	30		30	60	6
5. Teorija jezika J I	30		30	60	6
6. Neindoevropski jezik 1 (II)	30	30		60	3
2. letnik					
3. semester					
7. Zgodovinsko jezikoslovje	45		15	60	6
8. Uporabno jezikoslovje – jezikovno in družbeno razslojevanje	30		30	60	6
9. Izbirni splošni predmet 1					3
4. semester					
10. Teorija opisnega jezikoslovja – skladnja	30		30	60	6
11. Uvod v psiholingvistiko in nevrolingvistiko	30		30	60	6
12. Izbirni strokovni predmet 1					3
3. letnik					
5. semester					
13. Teorija opisnega jezikoslovja – semantika	45		15	60	6
14. Teorija jezika J II	60			60	6
15. Izbirni strokovni predmet 2					3
6. semester					
16. Računalniško jezikoslovje	20	20	20	60	6
17. Izbirni strokovni predmet 3					3
18. Diplomsko delo					6

Izbirni predmeti za neindoevropski jezik 1

	predavanja	vaje	seminar	skupaj	kreditne točke
Madžarski jezik 1 (I)		60		60	3
Madžarski jezik 1 (II)		60		60	3
Sodobni kitajski jezik – lektorske vaje 1		120		120	6
Sodobni japonski jezik – lektorske vaje 1		120		120	8

Nabor strokovnih izbirnih predmetov

	predavanja	vaje	seminar	skupaj	kreditne točke
Uporabno jezikoslovje – jezik in govorec	30		30	60	6
Uvod v vezalno fonologijo	30	60		30	3
Uvod v jezikovno tipologijo	30	60		30	3
Slovenska teorija naravne skladnje	30		30	60	3
Metode jezikoslovnega raziskovanja in terenskega dela	15		15	30	3
Pregled indoevropskih jezikov		30		30	4
Logika in argumentacija	30	30		30	4
Madžarski jezik 2 (I)		60		60	3
Madžarski jezik 2 (II)		60		60	3
Madžarski jezik 3 (I)		60		60	3
Madžarski jezik 3 (II)		60		60	3

Spletna različica

Vsebinska predstavitev izbranih predmetov

Pregled splošnega jezikoslovja

Pri tem predmetu pridobimo temeljna znanja o vseh vidikih splošnega jezikoslovja. Za začetek tako izvemo, katere lastnosti odlikujejo naravni človeški jezik med množico sistemov sporazumevanja v živalskem kraljestvu – na primer, kaj ga loči od »plesa«, s katerim si čebele sporočajo lokacijo nahajališča hrane.

Pregled uporabnega jezikoslovja

Raznolika področja uporabnega jezikoslovja raziskujejo, kako se jezika naučimo, kako ga uporabljamo in kako ga procesiramo, ter prenašajo dognanja teoretičnega jezikoslovja v prakso. Pri slednjem uporabljajo jezikoslovne teorije za reševanje problemov v vsakdanjem življenju in v družbi. Kot tako je uporabno jezikoslovje nepogrešljivo v današnjem hitrem globalnem svetu, v katerem imajo jeziko(slo)vna vprašanja mnogokrat različen odgovor in različen pomen kot v preteklosti.

Fonetika in fonologija

Ste vedeli, da malce tišine v zvočnem signalu ne pomeni presledka med besedami? Veste, zakaj izgleda, kot da besedi v besedni zvezi 'gost gozd' v izgovoru zamenjata položaj? Koliko samoglasnikov naštejete v besedi 'prst'? In seveda, kakšne vse glasove najdemo po jezikih sveta?

Teorija opisnega jezikoslovja – skladnja

Skladnja se ukvarja s tem, kako besede sestavljamo v stavke. Pri tem predmetu se spoznamo s t. i. tvorbenim pristopom k temu področju. Izvemo, da si je stavke najbolje predstavljati kot drevesa in da se besede (ali bolje, besedne zveze) po tem drevesu premikajo.

Uvod v psiholingvistiko in nevrolingvistiko

Kako ljudje govorimo? Kateri so koraki med oblikovanjem naših misli in sporočanjem misli drugemu? Kakšna je obratna pot? Kako razumemo jezik? Kje so shranjene vse besede, ki jih poznamo? Kaj se dogaja v naših možganih, ko govorimo ali poslušamo? Kako na naš jezik vplivajo poškodbe možganov? Kaj se zgodi, ko se staramo in začnemo stvari pozabljati? Ali lahko svoj jezik tudi »pozabimo«?

Teorija opisnega jezikoslovja – semantika

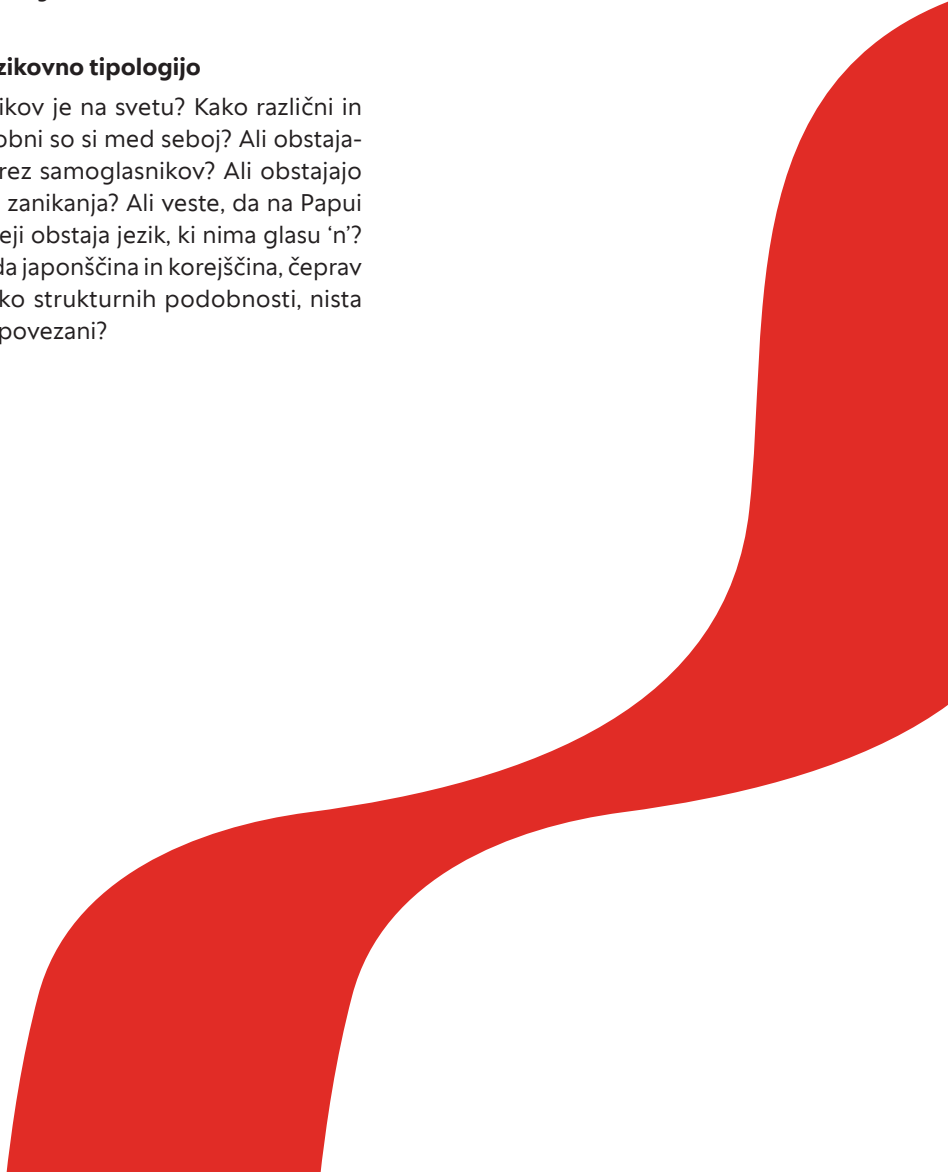
S čim se sploh ukvarja semantika ali pomenoslovje? Lep primer pomenoslovne uganke predstavlja stopnjevanje pridevnikov. Stopnjujemo pridevnik 'star': star, starejši, najstarejši. Kako je lahko vaš najstarejši sošolec kljub vsemu mlad? In zakaj star gospod šteje več let od starejšega gospoda? (In kako to, da dostikrat ne izrečemo dobesedno tistega, kar želimo sporočiti?)

Uvod v vezalno fonologijo

Predmet predstavi malo manj standarden, vendar mnogo bolj kognitiven pogled na fonologijo. So morda glasovi (v naših glavah) sestavljeni kot molekule? Kaj pa, če obstajajo neslišni samoglasniki?

Uvod v jezikovno tipologijo

Koliko jezikov je na svetu? Kako različni in kako podobni so si med seboj? Ali obstajajo jeziki brez samoglasnikov? Ali obstajajo jeziki brez zanikanja? Ali veste, da na Papui Novi Gvineji obstaja jezik, ki nima glasu 'n'? Ali veste, da japonščina in korejščina, čeprav imata veliko strukturnih podobnosti, nista genetsko povezani?

Pogoji za dokončanje programa

Za dokončanje dvopredmetnega študija mora študent oz. študentka opraviti vse obveznosti, ki jih določajo študijski program in učni načrti posameznih predmetov, v skupnem obsegu 90 KT. Celotni študij pa se zaključí šele, ko študent oz. študentka na obeh izbranih disciplinah opravi vse obveznosti, kot jih določata študijska programa in učni načrti posameznih predmetov, tj. v skupnem obsegu 180 KT.

Strokovni profil in veščine

Kdo je jezikoslovec? Jezikoslovec je oseba (lahko tudi enojezična), ki vé veliko o jeziku (a ne nujno o jezikih). Jezikoslovec lahko razmišlja o jeziku kot o skladenjskem ali kognitivnem sistemu, kot o družbenem pojavu itd. Glede na zanimanje in poklicno pot je lahko to razmišljanje ali zelo poglobljeno, in zato običajno omejeno na ozko jezikoslovno področje, ali pa širše in mnogokrat tudi interdisciplinarno – na Filozofski fakulteti je na prvi stopnji študij splošnega jezikoslovja dvopredmeten, kar omogoča diplomantom, da pridobljeno jezikoslovno znanje povezujejo z znanjem, pridobljenem na drugem programu, in se tako uspešno srečujejo z vse pogostejšimi interdisciplinarnimi izzivi moderne, izrazito večkulturne družbe. V obeh primerih pa je pridobljeno jezikoslovno znanje uporabno na najrazličnejših področjih in ponuja edinstvene zaposlitvene možnosti.

Zaposlitvene možnosti

Morda se bo zdelo neverjetno, a jezikoslovca potrebuje prav vsakdo! Nekaj zaposlitvenih možnosti je očitnih. Jezikoslovec lahko nadaljuje s študijem na magistrski in doktorski stopnji ter postane profesor na univerzi ali raziskovalec na inštitutu. Jezikoslovno podkovan učitelj jezika bo mnogo lažje zadoštil morebitnim posebnim potrebam svojih učencev, recimo v vse pogostejših primerih učencev, ki prihajajo iz drugih jezikovnih okolij. Vendar jezikoslovci uspešno delujejo tudi na najrazličnejših področjih, na katere običajno ne pomislimo.

So tvoje sanje delati v Hollywoodu? Z diplomom iz jezikoslovja lahko delaš tudi tam! Nekateri jezikoslovci ustvarjajo jezike za filme in serije, kot sta Avatar in Igra prestolov, še bolj pogosto pa najdemo jezikoslovce v vlogi inštruktorjev za narečja ali kot svetovalce pri projektih, ki želijo blesteti v zgodovinski ali znanstveni natančnosti glede jezika.

Bi ti bila ljubša služba v informacijskem podjetju? Študij jezikoslovja ti omogoča tudi to! Računalniški giganti, kot so Google, Yahoo in Microsoft, zaposlujejo veliko jezikoslovcev, ki se ukvarjajo s procesiranjem jezikovnih podatkov, pomensko analizo velikih količin podatkov, upravljanjem dokumentov itd.

Ne veš, ali bi bil jezikoslovec ali pravnik? Z diplomom iz jezikoslovja lahko delaš tudi na pravnem področju, in sicer kot forenzični jezikoslovec. Mnenje jezikoslovca je dobrodošlo pri mnogih pravnih zadevah, od interpretacije pogodb do tega, da na podlagi govora ugotavlja, ali je (bila) neka oseba pijana.

Jezikoslovci pa lahko delajo tudi v zdravstvu – potrebujejo jih na področju govorne patologije, jezikoslovne raziskave so nujne za izdelavo slušnih aparatov, vse več jezikoslovcev pa potrebujejo tudi pri izdelavi diagnostičnih orodij za razne kognitivne okvare.

Zakaj študirati splošno jezikoslovje

»Ali ste vedeli, da je trenutno živih jezikov na svetu okoli šest tisoč petsto? In ali ste vedeli, da smo do sedaj med njimi odkrili en sam

jezik, ki nima besed za števila? Splošni jezikoslovec se ne ukvarja s posameznimi jeziki zgolj zaradi njih samih, temveč ga zanima, kaj nam lahko vsak jezik pove o značilnostih naravnega človeškega jezika, jezika kot pojava. Kateri deli možganov so pomembni pri govoru, kako lahko iz končnega števila besed sestavimo neskončno število povedi, kako lahko dojenček že ure po rojstvu prepozna svoj materni jezik, kako se obnašajo jeziki v stiku z drugimi jeziki in zakaj so nekatere prvine skupne pravsem do zdaj znanim jezikom, so le nekatera vprašanja, s katerimi se sreča študent splošnega jezikoslovja. Če vas je ob teh vprašanjih vsaj malo zažemelo in ste se pripravljene vprašati, koliko sklonov ima madžarščina, kaj ima jezikoslovje skupnega z drevesi, koliko grških črk vsebuje pomen besede 'usak' in zakaj pravzaprav delimo glasove na samoglasnike in soglasnike, ste pravi kandidat za študij splošnega jezikoslovja. Kombinirate ga lahko s študijem kateregakoli jezika in drugih humanističnih, družboslovnih ter tudi naravoslovnih ved, kot zaželeni člani raznih interdisciplinarnih ekip pa se lahko posvetite najrazličnejšim področjem od jezikovne politike do neurolingvistike.«

– Ema Štarkl, diplomantka splošnega jezikoslovja

Kontakti za nadaljnje informacije

Strokovna služba oddelka

Ana Mehle
ana.mehle@ff.uni-lj.si
Soba R3B

Telefon

+386 1241 14 30

Uradne ure

od ponedeljka do petka
od 11.00 do 13.00

Skrbnik študijskega programa

Sašo Živanović
saso.zivanovic@ff.uni-lj.si

Spletna stran oddelka

<https://psj.ff.uni-lj.si/>

Za dodatne informacije o študiju se lahko obrnete tudi neposredno na študente in študentke Filozofske fakultete na elektronski naslov tutorstvo@ff.uni-lj.si.

STORINSKA • GEOGRAFIJA •
FILOLOGIJA •
PRIMERJALN
OSLOVJE •
NISTIKA • S
AMERIKANIST
SKA ZNANOS
ZOFIJA • GEO
KLASIČNA FIL
LSTVO • PRIMER
PLOŠNO
NISTIKA • S
A • ANGLIST
ARSTVO, IN
TPOLOG
SKANDINA
RAGOGIK
RIMERJ
EVNG
A •
E •
KULT
ANDISTIK
IKA IN ANDRAG
EORIJA • PRIMERJAL
KI IN KNJIŽEVNOSTI
GODOVINA • ZGOD
IJSKE ŠTUDIJE • B
ETNOLOGIJA IN KU
STIKA Z NEDERL
OLOGIJA • PE
VNOST IN LITERA
GIJA • ROMANSKI JEZIK
JA • UMETNOSTNA ZGODO